

В. Тацій, президент Академії правових наук України

Вступне слово

Я хочу привітати всіх учасників «круглого столу» «Права людини — основа реформування законодавства та удосконалення правозастосовної діяльності» — науковців, практичних працівників, керівників області та міста, що відгукнулися на наше запрошення.

10 грудня виповнюється 60 років з дня прийняття Генеральною асамблеєю ООН Загальної декларації прав людини — першого міжнародного документа з прав людини. Це стало приводом для організації та проведення на базі Академії правових наук України та Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого наукового заходу, присвяченого аналізу стану додержання та реалізації прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Прийняття Загальної декларації прав людини стало без перебільшення визначною подією в розвитку цивілізації. Уперше права людини були визнані найголовнішою цінністю людства, поважати та підтримувати які повинні всі держави світу. У питанні необхідності охорони прав людини силою права майже одностайно об'єдналися всі держави світу. Загальна декларація прав людини була прийнята абсолютною більшістю голосів — лише 8 країн утрималися під час голосування з політичних міркувань.

Приємно відзначити, що українські юристи також брали участь у підготовці Декларації. Одним з них був академік В. М. Корецький, який згодом став суддею Міжнародного Суду ООН. За участь у розробці проектів основоположних міжнародних договорів про права людини, що розвивали ідеї Загальної декларації прав людини, ще один видатний український юрист — професор П. О. Недбайло був нагороджений Золотою медаллю ООН.

Закріпивши фундаментальні цінності, які мають особливе значення у всіх сферах суспільного життя, Загальна декларація прав людини стала фундаментом побудови системи міжнародно-правових актів у галузі прав людини. Її положення розвинені у багатьох міжнародних документах, які були прийняті на її основі, — Міжнародному пакті про громадянські та політичні права і Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права (1966 р.), Конвенції про захист прав

людини та основоположних свобод (1950 р.) та десятках інших універсальних і регіональних актів.

Лише після здобуття незалежності Україна почала у повній мірі виправляти недоліки правової системи у дотриманні та захисті прав людини. Широкомасштабне входження нашої держави до міжнародного правового простору зараз є неможливим без визнання та гарантування прав людини в обсязі міжнародних стандартів. І якщо спочатку це визнання значною мірою мало декларативний характер, то останнім часом спостерігається реальне та все більше втілення прав і свобод у правову практику. Права та свободи дійсно стають підґрунтям розвитку всієї правової системи, всіх галузей вітчизняного права, основою розвитку законодавства та судочинства.

Достатньо зазначити, що на сьогодні Україна знаходиться на 4-му місці серед усіх країн за кількістю звернень до Європейського суду за захистом прав і свобод. З одного боку, це є свідченням зростання рівня правової культури громадян з точки зору усвідомлення можливостей відстоювання своїх прав та законних інтересів у судах, цивілізованості відносин між громадянином та державою, а з другого — недосконалості вітчизняної судової системи.

Одним з дієвих механізмів захисту прав людини стає заснований у 1996 р., за прикладом більшості розвинених країн, інститут Уповноваженого Верховної Ради з прав людини.

Втім далеко не всі проблеми у галузі прав людини вирішені у вітчизняній правовій системі. Так, наприклад, щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради з прав людини свідчить, що дуже часто саме судові та правоохоронні органи, які покликані оберігати права та свободи, стають одними з найбільших порушників прав людини. Це не може не викликати нашої стурбованості.

Я сподіваюся, що наша спільна робота сьогодні приведе до розв'язання хоча б частини існуючих проблем у галузі реалізації та захисту прав людини й розробки практичних рекомендацій, які будуть надіслані центральним органам державної влади.